

„Zlobivá Sofie“ z pohledu moderního tréninku zvířat

(Plná verze komentáře ke čtvrté epizodě pořadu Kočka není pes. Tyto komentáře píšu na vyžádání tvůrců pořadu, kterým tímto děkuji za aktivní snahu publikování dalších pohledů na věc. F. Šusta)

Text, který je v této rozšiřující verzi navíc oproti verzi na webu pořadu

(<http://www.kockanenipes.cz/clanky/jak-vidi-fenecku-sofinku-trener-zvirat-drsusta/>)

, označuji červeně

Fenečka Sofie je v pořadu už čtvrtým důkazem toho, že psík žijící v lidské společnosti bez alespoň základního výcviku je vlastně chudák. Výcvik, nebo zde raději říkejme trénink, dává totiž psovi způsob, jak pochopit svoje okolí, komunikovat s ním a pochopit jeho požadavky. Pokud psík nerozumí tomu, co se po něm chce a nechápe pravidla, podle kterých svět, v němž je nucen žít, funguje, pak logicky žije v nejistotě a trvalé nervozitě. A to je podle všeho i příklad Sofie na počátku epizody. Nesmírně důležitou věcí, která poprvé v pořadu zazněla na plno a se kterou já naprosto souhlasím, je to, že majitel má být pro svého psa oporou. U malé fenečky, která u člověka hledá ochranu, je taková myšlenka logická. Ale oporou by podle mého názoru měl být majitel i psovi velkému, který u něj nehledá bezpečí. Opora totiž nemusí znamenat jen „já tě ochráním“, ale někdy třeba jen „já se o sebe postarám sám, od tebe teď nic nepotřebuji.“ Nebo „já nejsem slepý, ten problém taky vidím, ale nic to není, neřešme to.“ Zachování klidu, nepřenášení nervózních emocí na psa a hlavně komunikace nejen směrem ke psovi, ale i čtení zpráv psa určených člověku, to je věc, která dělá z majitele psa teprve tu pravou oporu. Čím více bude pořad na tenhle aspekt upozorňovat, tím lépe. Pojdme teď k jednotlivým problémům Sofie z pohledu moderního tréninku zvířat.

1) Vyměšování v bytě: Zde je dobré zmínit se o jakémsi eticko/praktickém kodexu současných trenérů zvířat, který říká, na které postupy má trenér myslet při nápravě chování jako první a pokud tyto nefungují, ke kterým lze sáhnout jako k dalším. **Autorkou tohoto postupu je profesorka Susane Friedman. Celá škála začíná tím, že je potřeba vyloučit zdravotní problém. V tomhle případě by šlo nejen o vyšetření tělesného stavu, ale možná i o vyloučení skutečné psychické poruchy. Pokud byl zdravotní problém vyloučen, pokusí se dobrý trenér zvířat pochopit, jaký má zvíře ke svému chování důvod, resp. po jakém podnětu problémové chování přichází a tento důvod odstranit. Vždy se nejprve hledá důvod z vnějšku, tedy v tomhle případě by bylo potřeba odstranit pach předchozích loužiček v domě, který by fenku sváděl pokračovat na stejných místech. Pokud by ale fenčino čůrání v bytě v bytě bylo součástí tzv. separační úzkosti po dobu, kdy jsou majitelé pryč, byl by podle tohoto pravidla ideální brát ji sebou. Pokud to ale není možné a pokud vyčištění pachů nepomohlo, uvažuje trenér o dalších metodách spojených s navyknutím zvířete na podnět. To by v tomhle případě, pokud by šlo o zmíněnou separační úzkost, znamenalo navýkat fenku v pohodě na delší a delší nepřítomnost majitele, naučit ji čekat na konkrétním místě, třeba vytvořením pelíšku ve výstavní kenelce, ve kterém by se naučila i v noci spát atd. Při separační úzkosti může dobře fungovat i technika tzv. příslibu, který popisují ve své první knize „Trénink je rozhovor...“ v kapitole tajná řeč. Nicméně je pravda, že u Sofie asi nejde o separační úzkost, ale o jiný důvod. Když trenér vyčerpá metody zaměřené na „podnět k chování“, snaží se dát zvířeti chování náhradí, kterým si zvíře zajistí stejnou potřebu. Pokud u Sofie jde prostě jen o potřebu vyčůrat se a ne o zmíněnou separační úzkost, pak tohle znamená dát jí jednu bedničku či plínku v domě, kam může čůrat a třeba ji i nechat označenou pachem z předchozího čůrání (zatímco jinde samozřejmě pachy odstraní). To samé se koneckonců dělá u štěňat. Pokud by fenka byla už zvyklá na práci s odměnami,**

Ize ji naučit cíleně čůrat venku na povel nebo spíše odměňovat za čůrání na konkrétní podklad, který v domě není – moje fenka Rozárka má například cca od čtvrtého měsíce věku naučeno čůrat pouze na trávě, za což byla původně i odměňovaná.

A tak nám jde seznam metod, které lze zkusit, dál a dál, až tou úplně poslední alternativou, když vše ostatní selhalo, je trest. Všimněte si, trest je až poslední na seznamu, zatímco běžný majitel psa na něj obvykle myslí jako na první věc a ptá se „jak ho mám správně potrestat?“ Dobře provedený trest je ale umění, stojící ne na síle, ale citu přesném načasování. Vždy se říká „netrestej zvíře, ale chování“ a znamená to v zásadě to, že trestem si nemá člověk ulevit, ale zvíře něco naučit. U psa navíc dobře provedený trest vyžaduje mít s majitelem dobrý vztah a to není automatická věc. Pokud je vztah slabý, vedou tresty jen k jeho dalšímu oslabení a problémům.

2) Vrčení nad miskou a jinými zdroji: Tady bych já osobně nacvičoval chování, kterým pes získává další potravu od majitele za konkrétní úkon nad miskou bez vrčení. Celý postup má několik kroků a začíná daleko od misky tím, že pes dostává odměnu z ruky majitele třeba za automatické předsednutí. **Automatické znamená v tomhle případě, že pes ho dělá bez povelu, tedy nabídne ho sám.** Pak se pokračuje k prázdné misce a za stejný úkon (tedy automatické předsednutí) se dává potrava do misky. Pak pes sám automaticky sedá v reakci na to, když majitel manipuluje s prázdnou miskou, aby mu do ní za odměnu dal potravu. Přes řadu dalších kroků se dostáváme k tomu, že pes sám sedá ve chvíli, kdy majitel bere do ruky misku plnou granulí a za to se psovi miska vrací. **Celý postup vyžaduje soustředění a preciznost. Není vhodné „tlačit ho silou“ dopředu, každý další krok je možný teprve až když pes je v předchozím kroku klidný. Z těchto několika řádků nedoporučuji postup napodobovat. Nicméně úspěšný postup z jedné z našich praktických lekcí jsem popsal v článku v časopisu Pes přítel člověka, číslo 6/2016 - <http://www.pespriteleloveka.cz/archiv-detail.aspx/2016/6>**

3) Stříhání drápků: Je řada možností, jak psa zvyknout na manipulaci tohoto typu. V pořadu předvedený postup, kde se pracuje citlivě a dlouho s velmi slabým tlakem a bez odměn, se dá nazvat desenzitizací (nebo třeba i habituací) a pro tuhle fenku a její majitelky je asi ideální. Na **druhou stranu je potřeba říci, že právě tento postup bez odměn vyžaduje od člověka velký cit, soustředění a dost času. Pro toho, kdo něco takového nevládá, je možno použít i některý z postupů s odměnami.** Zvláště pro přední packy by se dalo využít i tzv. kontrapodmiňování, tedy začlenění odměn. Jenže to může být u fenky, která nad potravou zatím vrčí, problém. **Příklad takového kontrapodmiňování je k nalezení na youtube ve slavném videu Dr. Sophie Yin. Odkaz na video je zde - <https://www.youtube.com/watch?v=WWZUcLfHXL>**. Na začátku videa je předvedeno, jak se při necitlivém postupu s každým dalším stříhnutím psí agrese zhoršuje. Později se pravidla změní a pes si na stříhání rychle navykne. Asistentka s kleštičkami na drápky se na videu nejprve vzdálí na takovou vzdálenost od psa, aby se pes uklidnil a byl ochoten přijímat odměny. Veterinářka, která má psa na klíně, mu však odměny nedává pořád, ale obvykle jen po té, co se pes podíval na ní směrem nahoru. Ve chvíli, kdy pes dostává odměnu, mu pak začne asistentka rukou bez kleštiček mnout packu. Pes, který tu žádné kleštičky nevidí, nereaguje agresivně, ale pouze se podívá směrem dolů. V tu chvíli, kdy se podívá, asistentka nohu pouští a zároveň veterinářka odebírá odměny. Pes tak po několika opakováních zjišťuje, že pouhým pohledem dolů dokáže svůj problém zastavit (takže nemusí bojovat), ale zároveň tím přichází o potravu. Když od této chvíle ví, že problém lze zastavit takhle snadno, přestává ho řešit a věnuje se potravě. Pokud už se pes nedívá dolů, pokračuje asistentka poklepáváním kleštičkami na drápky, později zmáčknutím dráпку bez stříhu a nakonec stříhnutím. Až do fáze stříhnutí musí platit, že pokud se pes podívá dolů, je třeba s výkonem skončit. Pokud by se totiž neskončilo, pes by byl opět nucen zvýšit agresi přesně tak, jak je to vidět na počátku videa. Po

celkově čtyřminutovém tréninku je pes na videu schopen zvládnout stříhání. Pokud vím z informací, které dávala Dr. Yin osobně na přednášce, tak při další návštěvě už se neprováděl celý trénink, ale rovnou se stříhalo za přítomnosti pamlsků. A při třetí návštěvě už pes zvládal stříhání v podstatě bez odměn – o ty tu totiž ve skutečnosti nejde. Jde tu o pocit bezpečí a jistoty. Pes tímto procesem dostal jinou, neagresivní možnost, jak zastavit problém a svůj narůstající stres.

Celý trénink v podání Dr. Sophie Yin také psovi naplňuje další důležitou věc – dává mu tzv. odpovědi na „otázky stresového trojúhelníku“. START – pohled nahoru, STOP – pohled na packu, BEZPEČNÉ MÍSTO – na klíně veterinářky, dokud se pes nepodívá nahoru, PROČ – kvůli odměnám (nicméně ty nejsou v procesu to nejdůležitější). Co je to stresový trojúhelník a jak s jeho pomocí udržet psa v klidu zrychleně vysvětluji v tomto materiálu - http://www.treninkjerozhovor.cz/c_cz/775_776/ke-stazeni_navody/ , ale ještě podrobněji je probrán v obou mých knížkách „Trénink je...“ -

http://www.treninkjerozhovor.cz/c_cz/780/obchudek/

Zásadou u takového dobrovolného nácviku, jaký na videu vidíme, je nezadržovat psí packu a dát zvířeti vždy svobodnou volbu. Proto bývá často lepší, pokud pes neklade tlapku do ruky člověka (který pak má tendenci ji držet), ale na nějakou podložku. A asi úplně nejjednodušší verzí je tzv. chráněný kontakt. To znamená, že mezi psem a člověkem je pletivo. Potrava se dá do výše tak, aby se pes opřel předními končetinami o pletivo a zatímco žere, člověk se z druhé strany lehce dotýká drápků, poklepává na ně kleštičkami, lehce mačká, více mačká až nakonec stříhne. Pokud se pes lekne, může dát packu pryč a za pletivem se cítí v bezpečí. Pouze tím přijde o potravu, ale má své bezpečí. Když je uklidněný, opět se o pletivo opře a člověk citlivě pokračuje. Právě ta dobrovolnost a bezpečné místo z druhé strany bariéry způsobují, že tímto způsobem se drápky zastříhují za odměny o poznání lépe, než a klíně či na stole,

Technikám stříhání drápků ve stylu pozitivního tréninku jsem věnoval i celý článek v nejbližším čísle časopisu Pes přítel člověka - <http://www.pespritecloveka.cz/default.aspx> pro každého, kdo má zájem vědět víc.

RNDr. František Šusta, PhD.

2.2.. 2017

